

Victorialaan 1 b-g | 5213 JG 's-Hertogenbosch
Gildekamp 8 | 5431 SP Cuijk
Postbus 88 | 5430 AB Cuijk
(0485) 338 300
info@odbn.nl | www.odbn.nl

VERZONDEN 21 NOV. 2016

De Groot Agro B.V.
De heer, mevrouw S. de Groot
Oploseweg 2
5746 PJ DE RIPS

Datum	Ons kenmerk	Telefoonnummer	Contactpersoon
21 november 2016	Z/010279	06-12740137	Nick Stap
Bijlage(n)	Uw kenmerk	Registratienummer	Onderwerp
3	0611PAS0116	37559/RDA	Natuurbeschermingswet

Geachte heer, mevrouw De Groot,

Op 13 juni 2016 hebben wij een aanvraag voor een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet ontvangen.

Dit project, uitgevoerd op de Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips, betreft een uitbreiding/wijziging van een veehouderij.

Hierbij doen wij u het originele besluit en de bijbehorende kennisgeving toekomen. Voor de rechtsgang verwijzen wij u naar de kennisgeving of het besluit. Voor deze procedure is de kennisgeving gepubliceerd op www.brabant.nl/bekendmakingen en is het besluit terug te vinden op www.brabant.nl/loket/verleende-vergunningen.

Voor het behandelen van uw aanvraag worden op basis van de Legesverordening provincie Noord-Brabant 2012 leges geheven. Het legesbesluit treft u als bijlage aan. De Legesverordening provincie Noord-Brabant 2012 kunt u inzien op www.brabant.nl.

Aan deze procedure is een kenmerk gekoppeld. U dient bij correspondentie ons kenmerk te vermelden. Voor informatie kunt u zich wenden tot de in deze brief vermelde contactpersoon.

Een afschrift is verzonden aan uw gemachtigde.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

Bijlage(n)

- Definitief besluit, Kennisgeving, Legesbesluit

In afschrift aan

- Geling Advies, G.G.L.M.M. van den Berk, (info@gelingadvies.nl);
- Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel, (marc.kerkhof@gemert-bakel.nl);
- Provincie Limburg, Cluster Vergunningen, (via berichtenbox).

VERZONDEN 21 NOV. 2016

op de op 13 juni 2016 door ons ontvangen aanvraag voor een vergunning ingevolge artikel 16 en/of 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 van De Groot Agro BV voor het uitbreiden/wijzigen van een veehouderij gelegen aan de Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips, in de gemeente Gemert-Bakel.

INHOUDSOPGAVE

BESCHIKKING	3
1 Onderwerp.....	3
2 Beschikking	3
PROCEDURELE ASPECTEN	4
1 Aanvraag.....	4
2 Bevoegd gezag	4
3 Uniforme openbare voorbereidingsprocedure	4
4 Ontvankelijkheid.....	4
5 Zienswijzen naar aanleiding van de aanvraag	4
6 Zienswijzen naar aanleiding van terinzagelegging van het ontwerpbesluit	5
7 Instemming.....	10
8 Wijziging ten opzichte van het ontwerpbesluit	10
OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN	11
1 Wettelijk kader – Natuurbeschermingswet 1998	11
1.1 Natura 2000-gebieden.....	11
1.2 Beschermde natuurmonumenten	13
2 Mogelijke effecten van het project	13
3 Stikstofdepositie	13
3.1 Beoogde situatie in aanvraag	13
3.2 Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013	14
3.3 Uitgangssituatie	14
3.4 Effecten stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden	14
3.5 Overwegingen effecten op beschermde gebieden	15
3.6 Conclusie.....	17
Bijlage 1: AERIUS Register: verschilberekening en toedeling ontwikkelingsruimte (kenmerk: RwpghdcJ3JYS)	18
Bijlage 2: AERIUS-berekening beoogde situatie beschermde natuurmonumenten (kenmerk: S3gBcBLqmuek)	18
Kennisgeving Natuurbeschermingswet 1998	19

BESCHIKKING

1 Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 13 juni 2016 van De Groot Agro B.V. een aanvraag ontvangen voor een vergunning ingevolge artikel 16 en/of 19d van de Natuurbeschermingswet 1998. De aanvraag betreft het uitbreiden/wijzigen van een veehouderij, gelegen aan de Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips, in de gemeente Gemert-Bakel.

2 Beschikking

Gelet op de bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998 besluiten wij:

- I. aan De Groot Agro B.V., aan de Oploseweg 2, 5764 PJ te De Rips, de op grond van artikel 16 en 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 vereiste vergunning te verlenen voor het uitbreiden/wijzigen van een veehouderij, inclusief toedeling van ontwikkelingsruimte zoals weergegeven in bijlage 1, aan de Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips, in de gemeente Gemert-Bakel, gelegen nabij de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument, zoals opgenomen in bijlagen 1 en 2 bij deze vergunning;
- II. dat de beschrijving van het project, in de aanvraag en de bijlagen 1 en 2 bij deze beschikking, voor zover deze betrekking heeft op de activiteit, stalsystemen, veebezetting en emissiepunten, onderdeel uitmaakt van deze vergunning.

Bijlage 1: AERIUS Register: verschilberekening en toedeling ontwikkelingsruimte (kenmerk: RwpghdcJ3JYS)

Bijlage 2: AERIUS-berekening beoogde situatie beschermde natuurmonumenten (kenmerk: S3gBcBLqmuek)

's-Hertogenbosch, 21 november 2016

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Aanvraag

Op 13 juni 2016 hebben wij van De Groot Agro BV een aanvraag voor een vergunning ingevolge artikel 16 en/of 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw 1998) ontvangen. Een uitgebreide projectomschrijving is opgenomen in de aanvraag. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/010279.

2 Bevoegd gezag

Omdat het hoofdzakelijk gevolg van het project plaatsvindt op (een gedeelte van) een gebied in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 2 respectievelijk artikel 2a van de Nbw 1998 bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Bij ons besluit nemen wij tevens de gevolgen voor Natura 2000-gebieden mee buiten onze provinciegrens en/of buiten Nederland. Met betrekking tot artikel 16 Nbw 1998 zijn wij alleen bevoegd om een beslissing te nemen op de in de provincie Noord-Brabant gelegen gebieden.

3 Uniforme openbare voorbereidingsprocedure

Op 23 september 2008 en 14 februari 2012 hebben wij besloten de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing te verklaren op de voorbereiding van besluiten op aanvragen om een vergunning ingevolge artikel 19d respectievelijk artikel 16 van de Nbw 1998 (Provinciaal Blad, nummer 174/08 en 46/12).

4 Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een vergunning ingevolge de Nbw 1998 is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. In aanvulling op de aanvraag hebben wij de volgende gegevens bij onze beoordeling betrokken.

- De AERIUS-berekeningen waarbij de uitstoothoogtes volgens de Instructie AERIUS Calculator zijn ingevoerd.

Wij zijn van oordeel dat de aanvraag in combinatie met bovenstaande gegevens voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een vergunning ingevolge de Nbw 1998 is vereist.

5 Zienswijzen naar aanleiding van de aanvraag

Op grond van artikel 44, tweede en derde lid, van de Nbw 1998 hebben wij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gemert-Bakel in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven over de aanvraag. Naar aanleiding hiervan hebben wij op 19 juli 2016, samengevat, de volgende zienswijze ontvangen.

Het college geeft aan dat de beoogde situatie overeenkomt met de gemelde veebezetting. Tevens geeft het college aan dat er geen aparte plattegrondtekening is ingediend voor de beoogde situatie.

De reactie van de het college nemen wij voor kennisgeving aan omdat het geen aspecten betreft die betrekking hebben op het wettelijk kader van de Nbw 1998.

6 Zienswijzen naar aanleiding van terinzagelegging van het ontwerpbesluit

De kennisgeving over het ontwerpbesluit en bijbehorende stukken is gepubliceerd op de website www.brabant.nl onder 'bekendmakingen' en op www.overheid.nl op 23 augustus 2016. Vervolgens heeft het ontwerpbesluit gedurende zes weken ter inzage gelegen bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), Victorialaan 1 b-g, 5213 JG 's-Hertogenbosch, namelijk van 23 augustus 2016 tot en met 3 oktober 2016, en is een ieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen naar voren te brengen.

Naar aanleiding van het ontwerpbesluit op de aanvraag is, binnen de door de wet gestelde termijn, een zienswijze ingebracht door:

- de heer W.M.M. van Opbergen namens Stichting Werkgroep Behoud de Peel, Lavendelheide 27, 5754 EA te Deurne, d.d. 27 september 2016, ingekomen op 28 september 2016.

De zienswijze zal puntsgewijs worden samengevat en voorzien van reactie. De aanvrager heeft geen reactie gegeven op de zienswijze.

- 1) *Reclamant vraagt zich af of voor het juiste Natura-2000 gebied ontwikkelingsruimte is gereserveerd, daar er in de ontwerpbeschikking 'Maasduinen' als hoogst belast is opgenomen, terwijl 'Deurnsche Peel & Mariapeel' dichterbij is gelegen en hoger belast is.*

Onze reactie.

Op het moment dat de ontwerpbeschikking werd gepubliceerd was er enkel voor 'Maasduinen' vergunningplicht. Zodoende is alleen de depositie in dit Natura 2000-gebied inzichtelijk gemaakt. Inmiddels is de grenswaarde voor 'Deurnsche Peel & Mariapeel' ook verlaagd en is dit gebied bij de besluitvorming betrokken.

De Werkgroep is van mening dat met de PAS de Europese Habitatrictlijn onvoldoende is geïmplementeerd in de Nbw 1998 en komt vervolgens met een reeks van argumenten/punten die hieronder worden weergegeven.

- 2) *De stikstofdepositie daalt tot 2030 met slechts ongeveer 19%. Volgens de gebiedsanalyse van september 2015 zal de ernstige mate van stikstofoverbelasting in de peelgebieden in 2030 nauwelijks zijn afgenomen.*

Onze reactie.

Een daling van 290 mol zoals die in deze zienswijze wordt geciteerd uit de gebiedsanalyse, is naar onze mening niet gering te noemen. In AERIUS Monitor wordt een onderscheid gemaakt tussen de daling in molen/ha/jr tot 2030 als gevolg van alle maatregelen (in binnen- en buitenland, ten gevolge van het Besluit emissiearme huisvesting, schonere auto's, et cetera) en het aandeel in die daling ten gevolge van PAS-maatregelen en specifiek provinciaal beleid (met name in Limburg). In dat opzicht is die daling ten gevolge van PAS-maatregelen ongeveer 1/3 deel van de totale daling van de stikstofdepositie. De PAS geeft een juiste invulling aan de Habitatrictlijn, gelet op het geheel van maatregelen en de wijze van beoordeling van de stikstofproblematiek.

- 3) *Volgens de gebiedsanalyses zal de ernstige mate van stikstofoverbelasting op de peelgebieden in 2030 nauwelijks afgenomen zijn. Herstelmaatregelen om verslechtering van habitats te voorkomen zijn echter ontoereikend:*
  - a. *met beheer is men al tientallen jaren bezig. Nog meer beheer kan niet zonder (extra) negatieve gevolgen voor het gebied blijven;*

- b. *de hydrologische maatregelen zorgen niet voor de benodigde stabiele waterstand;*
- c. *onduidelijk is of het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) compleet wordt uitgevoerd, wanneer het wordt uitgevoerd en of ook daarbuiten maatregelen worden getroffen;*
- d. *zelfs bij een optimale hydrologie is regelmatig beheer nodig, dat door de vernatting van het gebied moeilijk zonder schade aan de habitats kan worden uitgevoerd;*
- e. *als maatregel worden hydrologische projecten opgevoerd waarvan de uitvoering nog niet verzekerd is;*
- f. *als maatregel wordt het project 'Nieuw Limburgs Peil' (NLP) opgevoerd, dat aantoonbaar niet wordt uitgevoerd.*

Onze reactie.

- a) In het Programma Aanpak Stikstof is een maatregelenpakket opgenomen dat zowel brongerichte maatregelen als herstelmaatregelen bevat. Door uitvoering van de PAS-maatregelen is behoud van de voor stikstof gevoelige habitattypen in de eerste zes jaar zeker gesteld. De herstelmaatregelen zijn bedoeld om de natuur weerbaarder te maken tegen stikstofdepositie. In de gebiedsanalyses zijn voor ieder Natura 2000-gebied specifieke herstelmaatregelen geselecteerd met het oog op de bestaande kwaliteit en de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. De herstelmaatregelen zijn gebaseerd op de herstelstrategieën. Er is een onafhankelijke wetenschappelijke review uitgevoerd van de herstelstrategieën. Deze zijn voldoende tot goed beoordeeld.
Het betreffen enerzijds maatregelen met een tijdelijk effect, die met enige regelmaat dienen te worden herhaald en anderzijds duurzame maatregelen. De frequentie van uitvoering van maatregelen staat vermeld in de gebiedsanalyses. Voorbeelden van cyclische maatregelen zijn het verwijderen van nutriënten door afgraven, plaggen, chopperen, maaien en begrazen. De regelmaat waarmee de maatregelen herhaald dienen te worden verschilt per gebied en habitatype. Cyclische maatregelen worden reeds jaren toegepast in het kader van het reguliere beheer van Natura 2000-gebieden.
- b) Met de hydrologische maatregelen zoals opgenomen in de gebiedsanalyse wordt een hoger en stabiel grondwaterpeil bereikt. Voor een omschrijving van de hydrologische maatregelen per deelgebied wordt verwezen naar de pagina's 40 tot 52 van de gebiedsanalyse. In de zienswijze is niet aangegeven waarom vooral de interne hydrologische maatregelen zouden leiden tot een grotere waterstandfluctuatie. Dat wordt in de bovengenoemde gebiedsanalyse bij ons weten ook nergens als knelpunt genoemd.
- c) In de gebiedsanalyse is opgenomen welke maatregelen worden getroffen en hoe de tijdige uitvoer hiervan wordt geborgd. De volledige uitvoer van het NNN maakt hier geen onderdeel van uit; dat is immers een ruimtelijk kader en is hier niet relevant.
Buiten de Natura 2000-gebieden worden hydrologische bufferzones ingericht waarin een peilhoogte tussen dat van de Natura 2000-gebieden en de landbouwomgeving wordt gehanteerd. Door de inrichting van bufferzones ontstaat er een grotere afstand tussen de Natura 2000-gebieden met een hoog peil en de landbouwgebieden met een lager peil. Ook zijn er maatregelen voorzien in het landbouwgebied rondom de Natura 2000-gebieden in het kader van het Gewenst Grond- en Opervlaktewaterregime (GGOR) en het Nieuw Limburgs Peil (NLP). Door middel van al deze maatregelen wordt wegzijging vanuit de Peelgebieden naar de naastgelegen gebieden voorkomen en is een hoger en stabiel peil verzekerd.
- d) De herstelstrategieën zijn door een reviewcommissie beoordeeld en op alle onderdelen minstens voldoende bevonden. Vanaf het moment dat de hydrologische maatregelen effect sorteren, zullen de herstelmaatregelen hierop worden aangepast. De in het PAS voorziene monitoring verzekert dat de herstelmaatregelen tijdig op elkaar kunnen worden afgestemd. Hierdoor wordt schade aan de habitats voorkomen.

- e) De maatregelen zijn niet vrijblijvend. Wanneer met de realisering van de in de gebiedsanalyses opgenomen herstelmaatregelen onvoldoende voortgang wordt geboekt, kunnen de verantwoordelijke bestuursorganen de uitvoering van de maatregelen afdwingen door de bevoegdheden toe te passen die hen daarvoor op grond van enige wet toekomen, overeenkomstig de daarin gestelde regels. Artikel 19kj van de Nbw 1998 wijst er nadrukkelijk op dat de bestuursorganen die het aangaat, zorg dragen voor een tijdige uitvoering van de PAS-maatregelen.
- f) Zie ook onze reactie bij punt 3e. In de gebiedsanalyse is opgenomen welke maatregelen worden getroffen en hoe de correcte uitvoer hiervan wordt geborgd. Het is om die reden dat er in paragraaf 8.2 van de gebiedsanalyse wordt vermeld dat monitoring in de praktijk moet uitwijzen of de uitkomsten van het gebruikte hydrologisch model kloppen en de maatregelen inderdaad effectief zijn. Er is voor ons vooralsnog geen aanleiding om te veronderstellen dat deze hydrologische maatregel niet gaat werken.
- 4) *Het is zeer de vraag of de PAS-reductiemaatregelen voldoende zullen zijn. Ter illustratie worden diverse punten aangedragen.*
- a) *Een groot deel van de in 2030 verwachte depositiereductie is gebaseerd op aannames over de reductie die bij andere sectoren (zoals verkeer en industrie) en in het buitenland wordt gerealiseerd.*
- b) *Het is de vraag of de berekeningen zullen kloppen.*

Onze reactie op de punten 4a en b.

De aannames in de PAS zijn onderbouwd op basis van de best beschikbare kennis en inzichten, met daarin verwerkt de doorwerking van het huidige beleid en ook de concrete beleidsvoornemens voor de diverse sectoren (waaronder verkeer en industrie).

Het Programma Aanpak Stikstof maakt gebruik van het rekeninstrument AERIUS. Op 15 december 2015 is een eerste herziening van het Programma Aanpak Stikstof geïntroduceerd, inclusief actualisatie van de gebiedsanalyses en de passende beoordeling. Monitoring is de sleutel om waar nodig het programma bij te stellen.

Het rekenprogramma AERIUS is gebaseerd op de best beschikbare wetenschappelijke kennis en is een verplicht voorgeschreven rekenmodel (zie art. 19kb en volgende van de Nbw 1998, gelezen in samenhang met art. 2 van de Regeling programmatische aanpak stikstof (hierna: Regeling PAS)).

- c) *De ontwikkelingsruimte wordt (grotendeels) van tevoren al uitgedeeld, op basis van voorspelde reducties, terwijl later pas blijkt of de reductie behaald wordt. Het is de vraag of bijsturen dan nog mogelijk is.*

Onze reactie op punt 4c.

De generieke bronmaatregelen en de gebiedsgerichte herstelmaatregelen uit het programma zijn niet specifiek gekoppeld of te koppelen aan de projecten waaraan toestemming wordt verleend. De maatregelen vormen een totaalpakket waarmee op het niveau van het programma wordt gewaarborgd dat overal een langjarige afname van stikstofdepositie wordt gerealiseerd, de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden wordt behouden en de instandhoudingsdoelstellingen voor die habitattypen en soorten met een voor stikstof gevoelig leefgebied niet in gevaar komen en zonder onevenredige vertraging worden gehaald.

Per gebiedsanalyse is (in hoofdstuk 7) aangegeven welke maatregelen met welke planning (binnen welke PAS-perioden) uitgevoerd zullen gaan worden en hoe de uitvoering van de maatregelen is geborgd. Per habitatype heeft daarop een beoordeling plaatsgevonden of het maatregelenpakket voldoende is om het instandhoudingsdoel te realiseren. Daarbij is betrokken het treffen van generieke emissiebeperkende maatregelen en de uitgifte van de ontwikkelingsruimte.

Op basis daarvan is geoordeeld dat er met de uitgifte van ontwikkelingsruimte in relatie tot het geschetste depositieverloop en bij de uitvoering van de in deze gebiedsanalyse genoemde en geborgde maatregelen op habitatniveau geen verslechtering optreedt, behoud gedurende de eerste PAS periode is geborgd en daar waar uitbreidings- en of verbeterdoelen aan de orde zijn, geldt dat deze op termijn behaald kunnen worden ondanks de uitgifte van ontwikkelingsruimte. Het is onder deze condities daarom verantwoord om over te gaan tot het uitgeven van de ontwikkelingsruimte. In de gebiedsanalyse van de peelgebieden is opgenomen dat er rekening mee is gehouden dat de afname van de stikstofdepositie niet volgens een rechte lijn verloopt, maar volgens een golvende dalende lijn. Er is in aanmerking genomen dat in het begin van het tijdvak van het programma mogelijk tijdelijk een toename van de stikstofdepositie kan plaatsvinden ten opzichte van de uitgangssituatie bij aanvang van het programma. Hiervan kan sprake zijn wanneer de uitgifte van ontwikkelingsruimte en de feitelijke benutting van die ontwikkelingsruimte sneller verlopen dan de daling van de stikstofdepositie. Omdat de uitgifte van ontwikkelingsruimte binnen het tijdvak van de PAS gelimiteerd is, zal een mogelijke tijdelijke toename van depositie aan het begin van het tijdvak echter altijd gepaard gaan met een verminderde uitgifte van ontwikkelingsruimte op een later moment in datzelfde tijdvak en vanaf dat moment een versnelde daling van depositie. Voor een verder doorkijkje (naar bijvoorbeeld het jaar 2030) zij verwezen naar het PAS zelf, maar dan wel gezien in samenhang met het belangrijke instrument van monitoring. Bovendien is het wettelijk verankerd (in art. 19kg, vijfde lid, van de Nbw 1998), dat het Programma Aanpak Stikstof ten minste eenmaal in de zes jaar wordt vastgesteld en geldt voor een tijdvak van zes jaar. Het is nadrukkelijk niet zo dat nu al ontwikkelingsruimte wordt weggegeven die nog moet worden gerealiseerd via voorspelde dalingen door maatregelen ver in de toekomst.

Nadrukkelijk is de gefaseerde toedeling van ontwikkelingsruimte ook in de wet vastgelegd (getuige de termijn van drie jaar, genoemd in art. 19kha van de Nbw 1998).

- d) *Na 2030 is verdere reductie bijna onmogelijk, omdat dan de beste technieken worden toegepast. De kritische depositiewaarde voor hoogveen wordt op deze manier nooit benaderd, laat staan bereikt.*

Onze reactie op punt 4d.

Allereerst zij opgemerkt dat de ontwikkeling van de 'best beschikbare technieken' ook niet stilstaat. Wij delen de pessimistische vooruitzichten ten aanzien van 2030 dan ook niet.

Daarnaast is deze zienswijze voor wat betreft het (kunnen) bereiken van de kritische depositiewaarde meer algemeen van aard. Ondanks de eerder genoemde overschrijding van de kritische depositiewaarden, wordt door de uitvoering van de herstelmaatregelen in deze gebieden, gezien de te verwachten effecten, de locatie waarop deze effecten verwacht worden en de verwachte termijn van optreden van effecten, gewaarborgd dat in het eerste tijdvak van de PAS geen verslechtering optreedt van de kwaliteit van de aangewezen habitatypes en habitats van soorten. Het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van alle soorten en habitatypes waarvoor de peelgebieden zijn aangewezen, blijft door het uitvoeren van de herstelmaatregelen ook in de volgende tijdvakken mogelijk.

Daarbij kan worden aangemerkt dat aan de kritische depositiewaarde eerder een indicatieve betekenis moet worden toegekend dan deze te beschouwen als allesbeslissende factor. Zoals bekend is herstel van de hydrologie voor hoogveenontwikkeling vele malen belangrijker dan het bewerkstelligen van een verdere daling van de stikstofdepositie, hoewel dat laatste zeker niet uit het oog wordt verloren.

- e) *De PAS gaat uit van irreële aannames, zoals de werking van de technieken van 100% en de gelijkblijvende verdeling van dieren over Nederland. Verdere concentratie van dieren in de peelregio is niet te voorkomen. De kans bestaat dat de in de PAS voorspelde reductie niet bereikt wordt, doordat de emissiearme systemen niet gebruikt worden voor het behalen van reductie, maar (deels) om meer dieren te kunnen houden.*

Onze reactie op punt 4e.

Bij de PAS is het uitgangspunt dat de reeds bestaande stikstofdeposities zijn meegewogen bij het bereiken van de doelstellingen. Op de werking van technieken en de aanwezigheid van emissiereducerende systemen wordt toegezien door toezicht en handhaving. Het aantal dieren per stal, per bedrijf of per regio maakt geen onderdeel uit van de PAS en is derhalve niet betrokken bij de beoordeling of de aanvraag verleend kan worden in het kader van de Nbw 1998.

- f) *Er is sprake van de vele kleine bijdragen onder de 0,05 mol, die geheel vrij zijn verklaard en die niet eens gemeld hoeven te worden. Daarnaast worden deposities onder de grenswaarden van 1 mol met een melding afgedaan. Er is geen inzicht in het cumulatief effect van die vele bijdragen. Hiermee wordt in de PAS onvoldoende rekening gehouden.*

Onze reactie op punt 4f.

Binnen het Programma Aanpak Stikstof is op basis van indicatieve berekeningen vastgesteld tot hoeveel depositie activiteiten met een effect kleiner of gelijk aan 0,05 mol/ha/ja in cumulatie per Natura 2000-gebied gaan leiden. Deze depositie maakt onderdeel uit van de depositieruimte voor autonome ontwikkeling, binnen de totale depositieruimte die er per Natura 2000-gebied is bepaald. Uit de passende beoordeling is tot op hectareniveau gebleken dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast door uitgifte van deze totale depositieruimte.

Ingevolge artikel 8 van de Regeling PAS geldt de meldingsplicht niet voor activiteiten met een depositie kleiner dan of gelijk aan 0,05 mol/ha/ja. De deposities kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde van 0,05 mol/ha/ja worden in het kader van het programma gemonitord als onderdeel van de monitoring van de autonome ontwikkeling. Bijsturing kan plaats vinden indien dit uit de monitoring noodzakelijk blijkt.

De effecten van deze activiteiten gezamenlijk worden door AERIUS Monitor in beeld gebracht en zijn als zodanig binnen de passende beoordeling van de PAS beoordeeld. Door deze activiteiten gezamenlijk in beeld te brengen, zijn ook de effecten daarvan op verder weg gelegen gebieden in beeld gebracht.

- g) *Een van de bronmaatregelen is vastgelegd in een overeenkomst met LTO over de toepassing van voer- en managementmaatregelen, op vrijwillige basis. Uitvoering van deze maatregelen is onvoldoende verzekerd.*

Onze reactie op punt 4g.

Niet alles wat deze bronmaatregelen zou moeten opleveren tot het jaar 2030 (de afspraak gaat over 10 kiloton), wordt al in de eerste PAS-periode (2015-2021) ingeboekt en omgezet in toe te delen ontwikkelingsruimte. Tot 2020 gaat het om circa 3,2 kiloton. Ook hier is bijsturing mogelijk bij tegenvallende resultaten. Bovendien zouden tegenvallende reductiecijfers in de toekomst kunnen leiden tot nieuw overleg over de overeenkomst met LTO.

- h) *In bestaande milieuvergunningen zit nog veel onbenutte ruimte, tot wel 40% van de feitelijke gehouden dieren. Daarmee kan de veestapel worden uitgebreid zonder wijziging van de omgevingsvergunning of het doen van een melding [onder het Activiteitenbesluit milieubeheer; onze toevoeging], dan wel het aanvragen van een Nbw-vergunning. Deze toename is onvoldoende verwerkt in de PAS.*

Onze reactie op punt 4h.

Deze zienswijze gaat er kennelijk van uit dat de bestaande milieuvergunningen dan wel meldingen onder het Activiteitenbesluit milieubeheer (en vergelijkbare 'toestemmingen') automatisch allemaal voor 100% vergund dan wel gelegaliseerd worden voor de Nbw 1998, onder de PAS. Dat is niet juist. Op basis van artikel 5, lid 5, van de Regeling PAS wordt bij wijziging van een bestaande activiteit de benodigde ontwikkelingsruimte bepaald door na te gaan wat de hoogste feitelijke depositie was binnen de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014. Deze hoogste depositie moet passend zijn binnen de kaders van de op dat moment geldende toestemming maar mag niet meer zijn dan de op 1 januari 2015 geldende toestemming (lees: omgevingsvergunning of melding). Het alsnog opvullen van de loze ruimte in de omgevingsvergunning (van bijvoorbeeld 40%) is niet mogelijk. Die vrees is ongegrond.

Conclusie

Naar onze mening is er geen aanleiding om aan te nemen dat de PAS een onvoldoende implementatie van de Habitatrichtlijn zou zijn. De zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van het besluit ten opzichte van het ontwerpbesluit.

7 Instemming

Op grond van artikel 2, vijfde lid, van de Nbw 1998 hebben wij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg gevraagd om in te stemmen met het besluit, waarbij wij hebben aangegeven het ontbreken van een reactie, conform het door alle provincies vastgestelde beleid dienaangaand, gelijk te stellen aan een instemming. Binnen de gestelde termijn hebben wij geen reactie van het college ontvangen.

8 Wijziging ten opzichte van het ontwerpbesluit

In de aangevraagde situatie is op het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' geen sprake van een stikstofdepositie boven de grenswaarde op het moment van het ontvankelijk zijn van de aanvraag, dan wel ten tijden van het nemen van het ontwerpbesluit. Momenteel is de grenswaarde van het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' naar beneden bijgesteld, waardoor deze wordt overschreden. Dit heeft geleid tot aanpassingen van het besluit, aangezien het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' wordt betrokken bij de besluitvorming. Hierop zijn het besluit en de overwegingen aangepast.

OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN

1 Wettelijk kader – Natuurbeschermingswet 1998

1.1 Natura 2000-gebieden

Artikel 19d van de Nbw 1998 heeft betrekking op de vergunningplicht in verband met Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijn- en vogelrichtlijngebieden). Op grond van artikel 19d, eerste lid, van de Nbw 1998 is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten of andere handelingen uit te voeren die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State¹ blijkt dat een wijziging of uitbreiding van een veehouderij die stikstofdepositie tot gevolg heeft op voor stikstof gevoelige habitats en soorten binnen een Natura 2000-gebied vergunningplichtig is op grond van artikel 19d van de Nbw 1998. Behoudens ongewijzigde voorzetting op basis van een verleende omgevingsvergunning voorbereid met hoofdstuk IX van de Nbw 1998, verleende Natuurbeschermingswetvergunning, project waar op basis van artikel 19kh, lid 7, van de Nbw 1998 het artikel 19d van de Nbw 1998 niet van toepassing is dan wel er sprake is van bestaand gebruik als bedoeld in artikel 19d, derde lid, van de Nbw 1998 is bij het oprichten, uitbreiden en wijzigen van het project of andere handelingen van voornoemde situaties een Natuurbeschermingswetvergunning noodzakelijk.

Bij de beoordeling van de vergunningaanvraag wordt op grond van artikel 19e van de Nbw 1998 rekening gehouden met de gevolgen die het aangevraagde project, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Programmatiese aanpak stikstof

Op 1 juli 2015 is de wijziging van de Nbw 1998 in werking getreden. Hierin is het Programma aanpak stikstof (hierna: het PAS) opgenomen en de daarmee samenhangende wijziging in relatie tot de beoordeling van stikstof. Op 15 december 2015 is het PAS gewijzigd vastgesteld. In artikel 19kh en verder van de Nbw 1998 is aangegeven hoe de PAS is opgebouwd. Daarnaast zijn op 1 juli 2015 tevens de Regeling PAS (gewijzigd per 15 december 2015), het Besluit grenswaarden programmatiese aanpak stikstof en de Beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte PAS segment 2 Noord-Brabant in werking getreden. In de Regeling PAS is ondermeer aangegeven welke activiteiten in de PAS zijn opgenomen als bestaande activiteit (artikel 5, lid 5, van de regeling).

Vanaf deze bestaande activiteit is bij verdere uitbreiding noodzakelijk dat vooraf wordt bezien of ontwikkelingsruimte kan worden toegedeeld.

Op basis van artikel 19kh, lid 9, van de Nbw 1998 worden bij het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 19km, lid 1, van de Nbw 1998 de Natura 2000-gebieden waarvan de stikstofdepositie de waarde uit het Besluit grenswaarden programmatiese aanpak stikstof (hierna: Besluit grenswaarden) niet overschrijdt niet betrokken. De aanvraag is op het moment dat deze ontvankelijk was als zodanig ook in AERIUS opgenomen.

---

¹ O.a. uitspraak van 31 maart 2010, zaaknummer 200903784/1/R2 en uitspraak van 7 september 2011, zaaknummer 201003301/1/R2.

Voor de vaststelling of een project of een andere handeling wat betreft stikstofdepositie een verslechterend of verstorend effect kan hebben wordt deze berekend met gebruikmaking van AERIUS Calculator (verder AERIUS) versie 2015.1².

In de PAS is ruimte voor economische ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden. Deze depositieruimte is allereerst beschikbaar voor autonome ontwikkelingen. Daarnaast is er ruimte beschikbaar voor projecten en andere handelingen waarvan de veroorzaakte stikstofdepositie onder de grenswaarde blijft en geen overige effecten veroorzaakt. Het overige gedeelte van de depositieruimte kan als de ontwikkelingsruimte worden toegedeeld aan (deels prioritaire) projecten en andere handelingen. Dit wordt in toedelingsbesluiten (besluiten als bedoeld in 19km, aanhef en onder 1) vastgelegd.

De ontwikkelingsruimte wordt bepaald ten opzichte van:

- de verleende Natuurbeschermingswetvergunning of omgevingsvergunning inclusief verklaring van geen bedenkingen voor de Nbw 1998 voor het hoogst belaste of meest nabij gelegen Natura 2000-gebied;
- een project als bedoeld in artikel 19kh, lid 7, waarvoor op basis van artikel 19koa een melding is ingediend, dan wel;
- de hoogste feitelijke depositie binnen de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014. Deze hoogste depositie moet passend zijn binnen de kaders van de op dat moment geldende toestemming maar mag niet meer zijn dan de op 1 januari 2015 geldende toestemming;
- als na de bovengenoemde verleende Natuurbeschermingswetvergunning, omgevingsvergunning inclusief verklaring van geen bedenkingen, of project waarvoor een melding is ingediend, een of meer meldingen zijn gedaan die betrekking hebben op wijzigingen van het project waarop dat toestemmingsbesluit of de eerstgenoemde melding betrekking had, wordt de toename bepaald ten opzichte van het project zoals dat is gewijzigd overeenkomstig de laatste melding.

Beleidsregels toedeling ontwikkelingsruimte PAS Noord-Brabant 2015 segment 2 (inclusief de eerste en tweede wijzigingsregeling)

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben voor het toedelen van de vrij beschikbare ontwikkelingsruimte (segment 2) aan projecten en andere handelingen een beleidsregel vastgesteld, welke inmiddels is gevolgd door een eerste en tweede wijzigingsregeling. De integrale versie staat op de website van de provincie. In deze beleidsregel wordt bepaald hoe Gedeputeerde Staten met haar bevoegdheid met betrekking tot het toedelen van ontwikkelingsruimte willen omgaan. Wanneer aan de beleidsregel wordt voldaan, zullen Gedeputeerde Staten de beschikbare ontwikkelingsruimte toedelen.

Referentiedatum

Ten aanzien van andere effecten dan als gevolg van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, buitenlandse Natura 2000-gebieden en Natura 2000-gebieden niet opgenomen in de PAS wordt op basis van artikel 19kr van de Nbw 1998 de voor het betreffende Natura 2000-gebied geldende referentiedatum betrokken.

---

² Opgenomen in artikel 1 en 2 van de Regeling Programmatie aanpak stikstof

Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State blijkt tevens dat bij de beoordeling van de aanvraag moet worden uitgegaan van de vergunde situatie met de laagste emissie in de periode vanaf de referentiedatum³.

1.2 Beschermde natuurmonumenten

Artikel 16 van de Nbw 1998 heeft betrekking op de vergunningplicht in verband met beschermde natuurmonumenten. Op grond van artikel 16, eerste lid, van de Nbw 1998 is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument of voor dieren of planten in het beschermd natuurmonument.

2 Mogelijke effecten van het project

Er zijn mogelijke negatieve effecten te verwachten van stikstofdepositie als gevolg van de uitstoot van stikstof. In voedselarme ecosystemen, zoals aanwezig in de nabij gelegen natuurgebieden, leidt een overmaat⁴ aan stikstofdepositie tot een ongewenste toename aan voedingsstoffen en verzuring. Overige effecten worden, gelet op de gegevens in de aanvraag, de aard van de voorgenomen activiteit en de afstand tot de relevante beschermde gebieden, op voorhand uitgesloten.

3 Stikstofdepositie

3.1 Beoogde situatie in aanvraag

Er wordt vergunning gevraagd voor de beoogde activiteiten zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 1a. Aangevraagde situatie veebezetting

Diercategorie, huisvestingssysteem, (Rav-code ⁵)	stal (nr)	aantal dieren	NH ₃ emissie factor (kg/d/jr)	NH ₃ emissie (kg/jr)
Vrouwelijk jongvee tot 2 jaar, overige huisvestingssystemen (A 3.100)	2	70	4,4	308,0
Melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar, overige huisvestingssystemen (A 1.100)	3	90	13,0	1.170,0
Totaal				1.478,0

Tabel 1b. Aangevraagde situatie verkeersbewegingen

Type emissiebron	kg NO _x /jr
Tractor bewegingen	53,31
Totaal	53,31

³ Hierbij gelden later verleende vergunningen krachtens de Wabo, de Wet milieubeheer of Hinderwet of ingediende meldingen op basis van het Besluit melkrunderveehouderij milieubeheer, het Besluit landbouw milieubeheer of het Activiteitenbesluit, voor zover hierin een lagere ammoniakemissie is vergund of gemeld, als uitgangssituatie.

⁴ Alterra-rapport nr. 2397 (Wageningen, 2012) geeft een overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op de habitattypen en leefgebieden binnen Natura 2000-gebieden.

⁵ Stalsysteem weergegeven door code zoals opgenomen in de Regeling ammoniak en veehouderij, Staatscourant 2016, nr. 49500 (21 september 2016), in werking getreden op 1 oktober 2016.

3.2 Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013

Als sprake is van een stal of stallen die vallen onder de definitie zoals bedoeld in artikel 1, lid 2, van de Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013 moet deze (gemiddeld) voldoen aan de technische eisen zoals die zijn opgenomen in bijlage 2 van deze Verordening. Het verlenen van de Natuurbeschermingswetvergunning houdt niet in dat Gedeputeerde Staten aangeven dat daarmee ook wordt voldaan aan de bepalingen uit de Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013. Vanuit toezicht en handhaving zal op de bepalingen van de Verordening worden toegezien.

3.3 Uitgangssituatie

PAS-gebieden

Op basis van de PAS wordt voor Natura 2000-gebieden voor de uitgangssituatie uitgegaan van de bestaande activiteit⁶, met de hoogst veroorzaakte stikstofdepositie passend binnen de verleende milieuvergunning. Aanvrager heeft aangegeven dat er binnen de referentieperiode geen dieren zijn gehouden, zodoende is de uitgangssituatie 0 kg voor deze aanvraag.

Voor de effecten van stikstof op de leefgebieden van soorten in Natura 2000-gebieden opgenomen in de PAS verwijzen wij naar paragraaf 3.4.

3.4 Effecten stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden

In de aangevraagde situatie is op het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' geen sprake van een stikstofdepositie boven de grenswaarde op het moment van het ontvankelijk zijn van de aanvraag. Momenteel is de grenswaarde van dit Natura 2000 gebied naar beneden bijgesteld, waardoor deze wordt overschreden.

Uit tabel 1 blijkt dat er in de aangevraagde situatie sprake is van een toename van ammoniakemissie. Verder blijkt uit tabel 1 dat er in de aangevraagde situatie sprake is van een toename van ammoniakemissie voor het beschermde natuurmonument.

Om een goed beeld te krijgen van de stikstofdepositie op de beschermde gebieden, is de depositie berekend op verschillende punten. De berekeningen zijn uitgevoerd met het rekenmodel AERIUS. Uit de berekeningen blijkt dat er in de aangevraagde situatie op het Natura 2000-gebied 'Maasduinen' sprake is van een stikstofdepositie boven de grenswaarde op 13 juni 2016. De grenswaarde is bepaald op het moment van het ontvankelijk zijn van de aanvraag.

Er zijn berekeningen uitgevoerd van de stikstofdepositie in de aangevraagde situatie. Uit de berekeningen blijkt dat er in de aangevraagde situatie sprake is van een toename van stikstofdepositie. Dit is inzichtelijk gemaakt in de aanvraag. Voor deze ontwikkeling is ontwikkelingsruimte nodig.

Om een goed beeld te krijgen van de stikstofdepositie in de beoogde situatie op de beschermde natuurmonumenten, is de depositie berekend op verschillende punten. De berekeningen zijn uitgevoerd met het rekenmodel AERIUS.

---

⁶ Betreft de stikstofdepositie die in de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014 ten hoogste werd veroorzaakt als gevolg van hetgeen daadwerkelijk plaatsvond binnen de kaders van een op 1 januari 2015 geldende omgevingsvergunning of vergunning of melding krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet (Regeling art 5, lid 7) of een verleende Natuurbeschermingswetvergunning.

In onderstaande tabel zijn de maximale depositiewaarden weergegeven voor de beschermde natuurgebieden.

Tabel 2. Stikstofdepositieberekeningen (mol N/ha/jr)

Gebied	Stikstofdepositie aangevraagd
'Maasduinen'	0,17
'Dommelbeemden'	0,02

Er zijn mogelijk effecten van stikstofdepositie op de leefgebieden van beschermde vogel- en habitatrictlijnsoorten in het Natura 2000-gebied 'Maasduinen'. Uit de AERIUS-berekeningen bij de aanvraag is gebleken dat er sprake is van een stikstofdepositie boven de grenswaarde. Op basis van de passende beoordeling van de PAS, waar de gebiedsanalyse onderdeel van uit maakt, kan worden geconcludeerd dat mogelijk significant negatieve effecten, wat betreft stikstofdepositie, op deze leefgebieden van soorten kunnen worden uitgesloten.

3.5 Overwegingen effecten op beschermde gebieden

Op 14 april 2015 hebben wij ingestemd met het Programma aanpak stikstof 2015-2021. Dit programma is een instrument om Natura 2000-doelstellingen te realiseren en tegelijk ruimte te scheppen voor bestaande en nieuwe economische ontwikkelingen. Het programma is passend beoordeeld, waarbij getoetst is of de uitvoering van het programma een risico vormt voor de instandhoudingsdoelstellingen van individuele Natura 2000-gebieden, opgenomen binnen de PAS. De passende beoordeling bestaat uit een generiek deel (bronmaatregelen, monitoring, et cetera) en uit gebiedsanalyses die de ecologische onderbouwing vormen dat met het programma de stikstofgevoelige Natura 2000-doelstellingen (op termijn) gerealiseerd kunnen worden en er ontwikkelingsruimte beschikbaar kan worden gesteld voor economische ontwikkelingen.

In de gebiedsanalyse per Natura 2000-gebied is verzekerd dat door de uitvoering van een gebalanceerd en robuust pakket aan herstelmaatregelen, in de eerste programmaperiode geen verslechtering optreedt van alle voor stikstof gevoelige habitattypen en habitats van soorten. Bij deze beoordeling is uitgegaan van de achtergrondwaarde tot 2015. In deze achtergrondwaarde zijn alle voor de aanvang van het programma feitelijke emissies verdisconteerd, zoals blijkt uit de grootschalige concentratie en depositiekaarten Nederland (GCN en GDN). Deze emissies hebben al voor de aanvang van het programma plaatsgevonden en hebben als uitgangspunt gediend voor de passende beoordeling. Voor de depositie als gevolg van deze emissies is derhalve geen ontwikkelingsruimte nodig.

De aangevraagde activiteit veroorzaakt stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied met habitattypen en soorten die negatief worden beïnvloed door een overmaat aan stikstofdepositie. Door de maatregelen in de PAS is het mogelijk om voor deze activiteit een vergunning te verlenen. Bij het verlenen van deze toestemming baseren wij ons op de passende beoordeling die voor de PAS is opgesteld. De conclusie van de passende beoordeling van het programma 2015-2021 is dat kan worden uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van de in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden worden aangetast. Deze conclusie is kort samengevat gebaseerd op:

- het oordeel in de gebiedsanalyse voor elk Natura 2000-gebied opgenomen binnen de PAS dat er wetenschappelijk gezien geen twijfel is dat met het beschikbaar stellen van ontwikkelingsruimte en depositieruimte voor economische ontwikkelingen met de PAS de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten op termijn worden gehaald en dat behoud is geborgd;
- een beoordeling van de ontwikkeling van de stikstofdepositie, waarbij sprake is van een vermindering van de depositie ten opzichte van de situatie zonder de PAS;
- de vaststelling dat de PAS voldoet aan de voorwaarden die verzekeren dat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden niet in gevaar komt;
- de vaststelling dat de PAS, in het geval dat nieuwe inzichten of ontwikkelingen daartoe aanleiding geven op basis van adequate monitoring, tijdig kan worden bijgesteld.

Met onze instemming met het Programma aanpak stikstof 2015-2021 hebben wij ook ingestemd met bovenstaande conclusie van de passende beoordeling van dit programma.

Voor onderhavige voorgenomen project is sprake van een toename van stikstofdepositie en is ontwikkelingsruimte benodigd. Gelet op het bovenstaande zijn wij van mening dat de gevraagde vergunning kan worden verleend voor de beoogde activiteit en de daarbij behorende stikstofdepositie. In de bijlage uit AERIUS Register (zie bijlage 1) is de benodigde ontwikkelingsruimte weergegeven.

Voor de leefgebieden van beschermde vogel- en habitatrictlijnsoorten in het Natura 2000-gebied 'Maasduinen' is op basis van de passende beoordeling van de PAS voldoende onderbouwd dat mogelijk significant negatieve effecten, wat betreft stikstofdepositie, op de leefgebieden van soorten kunnen worden uitgesloten.

In de aangevraagde situatie is op het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' momenteel sprake van een stikstofdepositie boven de grenswaarde. Het project is op basis van artikel 19koa van de Nbw 1998 en artikel 8 van de Regeling programmatische aanpak stikstof op het moment van ontvankelijkheid van de aanvraag terstond als een automatische melding voor de Natura 2000-gebieden onder de grenswaarde geregistreerd in AERIUS Register, als bedoeld in artikel 2, lid 1, van het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof. De bijlage uit AERIUS Register is als bijlage 1 bijgevoegd. De effecten zijn derhalve voor dit Natura 2000-gebied op voorhand uitgesloten.

De beoogde situatie wordt voor het beschermde natuurmonument in zijn geheel beoordeeld. Op grond van artikel 4 van de Beleidsregel achten wij dat er geen sprake is van schadelijke handelingen als gevolg van stikstofdepositie voor de beschermde natuurmonumenten aangezien de stikstofdepositie maximaal 0,05 mol N/ha/jr bedraagt in de beoogde situatie.

Uit de aanvraag blijkt dat er, naast de effecten van stikstof, geen andere negatieve effecten te verwachten zijn die de natuurlijke kenmerken van de diverse beschermde gebieden kunnen aantasten.

3.6 Conclusie

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat bij toedeling van ontwikkelingsruimte de aangevraagde activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet kan leiden tot verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de Natura 2000-gebieden 'Maasduinen' en 'Deurnsche Peel & Mariapeel' en geen significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen en geen schadelijke gevolgen kan hebben voor het beschermde natuurmonument 'Dommelbeemden'. Wij verlenen de gevraagde vergunning ingevolge artikel 16 en 19d van de Nbw 1998.

Bijlage 1: AERIUS Register: verschilberekening en toedeling ontwikkelingsruimte (kenmerk: RwpghdcJ3JYS)

(Is los bijgevoegd)

Bijlage 2: AERIUS-berekening beoogde situatie beschermde natuurmonumenten (kenmerk: S3gBcBLqmuek)

(Is los bijgevoegd)

KENNISGEVING NATUURBESCHERMINGSWET 1998, De Groot Agro B.V., Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips, Z/010279

Beschikking

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij op 21 november 2016 een vergunning ex artikel 16 en 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 hebben verleend (kenmerk: Z/010279/37560) aan De Groot Agro B.V. aan de Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips voor de uitbreiding/wijziging van een veehouderij, voor de locatie Roelvinklaan 4, 5764 PN te De Rips in de gemeente Gemert-Bakel.

De vergunning is verleend voor onbepaalde tijd.

Ten aanzien van het ontwerpbesluit zijn zienswijzen naar voren gebracht.
Het definitieve besluit is gewijzigd ten opzichte van het ontwerpbesluit.

De aanvraag, het definitieve besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 22 november 2016 tot en met 2 januari 2017 **6 weken ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), Victorialaan 1 b-g, 5213 JG te 's-Hertogenbosch. Telefoonnummer (0485) 729 189.
Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of terug te vinden op de website www.brabant.nl/loket/verleende-vergunningen.

Tegen dit besluit kan na bekendmaking beroep worden ingesteld door:

- belanghebbenden die een zienswijzen naar voren hebben gebracht over het ontwerpbesluit;
- belanghebbenden die het oneens zijn met wijzigingen die in het definitieve besluit ten opzichte van het ontwerpbesluit zijn aangebracht;
- belanghebbenden die redelijkerwijs niet kunnen worden verweten geen zienswijzen naar voren te hebben gebracht over het ontwerpbesluit.

Aan deze procedure is een kenmerk gekoppeld. Gelieve bij correspondentie het kenmerk te vermelden.

Het beroepschrift moet worden gericht en gezonden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Het besluit treedt in werking, ook al wordt een beroepschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een beroepschrift een zogenaamde "voorlopige voorziening" te vragen bij de Voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State Den Haag.

's-Hertogenbosch, november 2016

Dit document is een bijlage bij het toestemmingsbesluit als bedoeld in artikel 19km, eerste lid, van de Nb-wet 1998.

Bijlage bij besluit, Vergunningaanvraag

- ▶ Kenmerken
- ▶ Emissie
- ▶ Depositie natuurgebieden
- ▶ Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS REGISTER

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Mts. De Groot	Roelvinklaan 4 De Rips, 5764 PN De Rips

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	Bevoegd gezag
Ontwikkeling Roelvinklaan 4 De Rips	RwpghdcJ3JYS	Provincie Noord-Brabant

Datum berekening	Rekenjaar
08 augustus 2016, 08:50	2016

Sector	Deelsector
Landbouw	Stalemissies

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	53,31 kg/j
NH ₃	1.478,00 kg/j

Depositie

Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
Deurnsche Peel & Mariapeel	Noord-Brabant

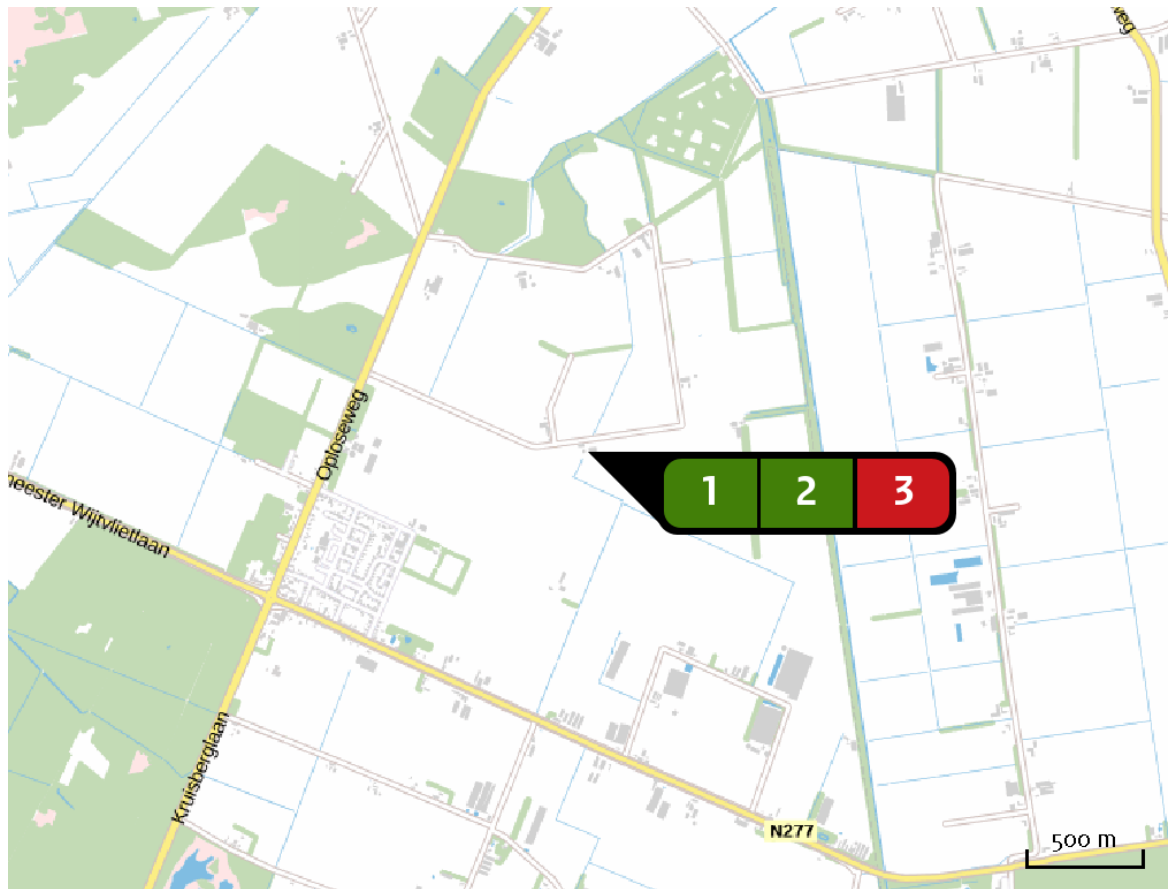
Situatie 1
0,24

Toelichting

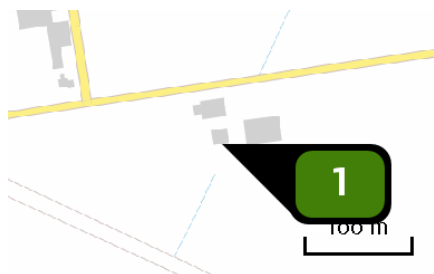
Beoogde situatie artikel 19

Locatie
Beoogde situatie

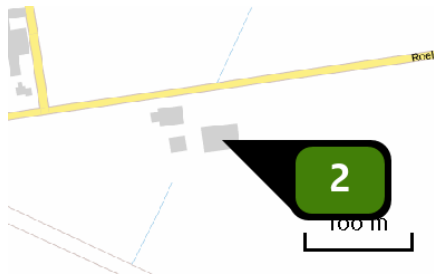

Emissie
(per bron)
Beoogde situatie

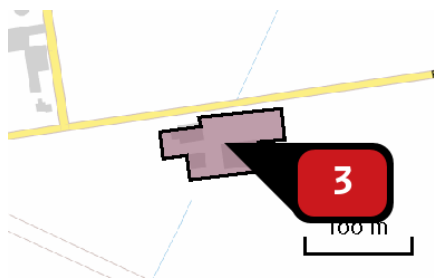
Naam **Stal 2**
 Locatie (X,Y) **185471, 396283**
 Uitstoothoogte **2,0 m**
 Warmteinhoud **0,000 MW**
 NH3 **308,00 kg/j**

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 3.100	overige huisvestingssystemen (Rundvee; vrouwelijk jongvee tot 2 jaar) (Overig)	70	NH3	4,400	308,00 kg/j

Naam **Stal 3**
 Locatie (X,Y) **185510, 396294**
 Uitstoothoogte **6,4 m**
 Warmteinhoud **0,000 MW**
 NH3 **1.170,00 kg/j**

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 1.100	overige huisvestingssystemen (Rundvee; melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar) (Overig)	90	NH3	13,000	1.170,00 kg/j

Naam **Verkeersbewegingen**
 Locatie (X,Y) **185494, 396306**
 NOx **53,31 kg/j**

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
STAGE II, 37 – 75 kW, bouwjaar 2004/01, Cat. G	Tractor bewegingen	3.000				NOx	53,31 kg/j

Algemene
depositie-
gegevens
PAS-
gebieden
(rekenjaar 2016)

Natuurgebied	Beschermingsregime	Hoogste achtergronddepositie (mol/ha/j)	Hoogste projectbijdrage (mol/ha/j)	Overschrijding KDW
Deurnsche Peel & Mariapeel	Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied	2.685,01	0,24	●
Maasduinen	Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied	2.655,47	0,17	●
Boschhuizerbergen	Habitatrichtlijn	2.297,28	0,17	●
Zeldersche Driessen	Habitatrichtlijn, Beschermd natuurgebied	2.156,64	0,12	●
Sint Jansberg	Habitatrichtlijn	2.498,73	0,10	●
De Bruuk	Habitatrichtlijn	1.968,31	0,06	●
Oeffelter Meent	Habitatrichtlijn, Beschermd natuurgebied	1.606,45	0,06	●

○ Geen overschrijding*

● Wel overschrijding

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage
(Deurnsche Peel & Mariapeel)

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

- Habitatrictlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrictlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Depositie PAS-gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Deurnsche Peel & Mariapeel	0,24	●	✓
Maasduinen	0,17	●	✓
Boschhuizerbergen	0,17	●	✓
Zeldersche Driessen	0,12	●	✓
Sint Jansberg	0,10	●	✓
De Bruuk	0,06	●	✓
Oeffelter Meent	0,06	●	✓

- Geen overschrijding*
- Wel overschrijding
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar
- Er is hier geen effect dat relevant is voor de uitgifte van ontwikkelingsruimte, dus de berekende toename is niet relevant voor de beoordeling

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet is vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitattype Deurnsche Peel & Mariapeel

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,24	●	✓
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,17	●	✓

Maasduinen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,17	●	✓
ZGH9190 Oude eikenbossen	0,17	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,16	●	✓
H4030 Droge heiden	0,16	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,15	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,15	●	✓
ZGH9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,13	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,13	○	✓
H3160 Zure vennen	0,12	●	✓
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,12	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,11	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,11	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,10	○	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,09	●	✓
ZGH91Do Hoogveenbossen	0,06	○	✓
H9190 Oude eikenbossen	>0,05	●	✓
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>0,05	●	✓

Boschhuizerbergen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,17	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,15	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,14	●	✓
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,09	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,09	●	✓

Zeldersche Driessen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,12	●	✓
H91Fo Droge hardhoutoobossen	0,08	○	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,07	●	✓
H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)	0,07	●	✓

Sint Jansberg

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
ZGH9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,10	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,10	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,08	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,08	●	✓

De Bruuk

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H6410 Blauwgraslanden	0,06		

Oeffelter Meent

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	0,06		

- Geen overschrijding*
- Wel overschrijding
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar
- Er is hier geen effect dat relevant is voor de uitgifte van ontwikkelingsruimte, dus de berekende toename is niet relevant voor de beoordeling

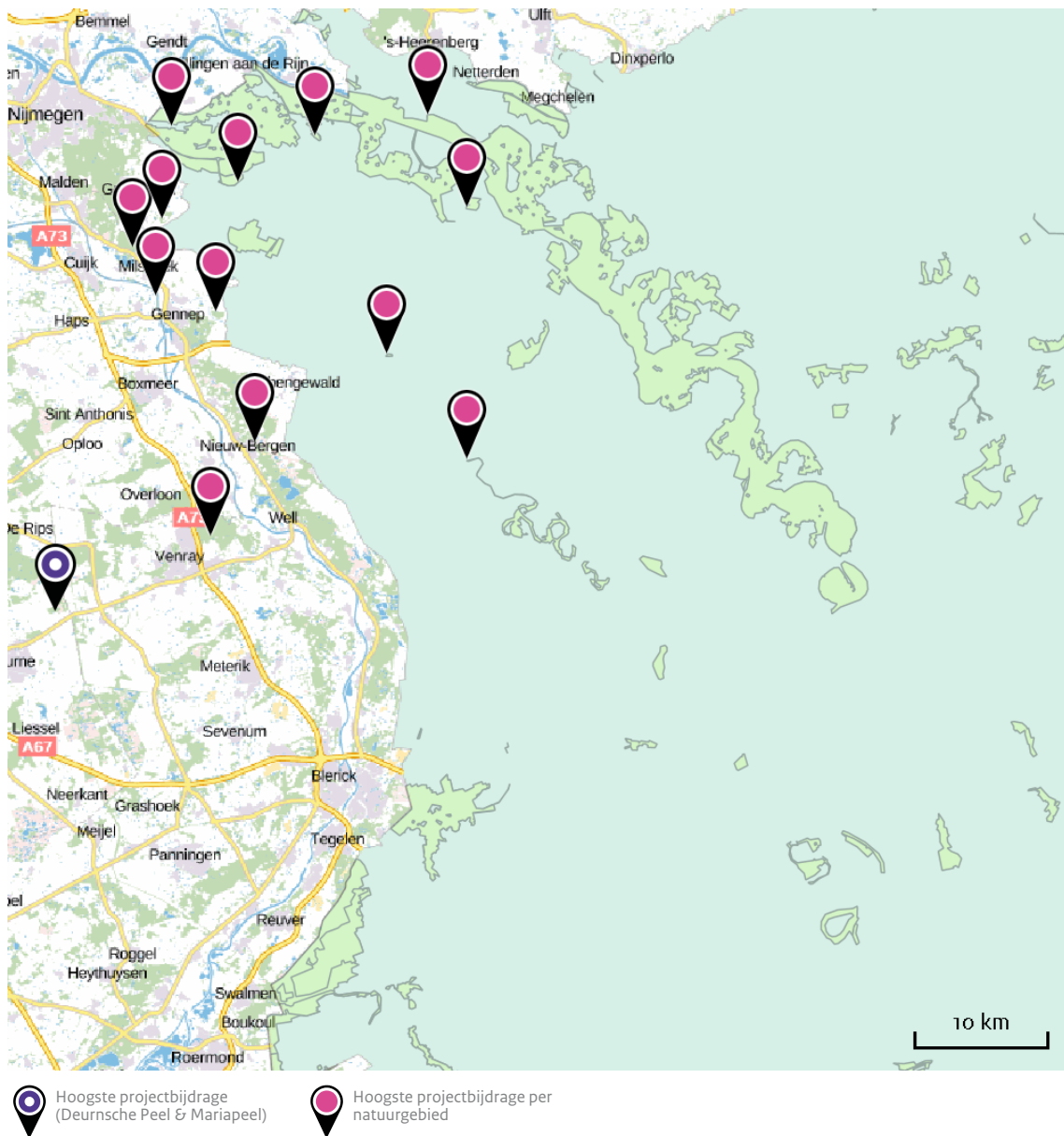
* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet is vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie
buitenland

Duitsland

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)
Reichswald	0,09
Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein'	0,09
Wisseler Dünen	0,07
Erlenwälder bei Gut Hovesaat	0,06
NSG Salmorth, nur Teilfläche	0,06
Fleuthkuhlen	0,06
Dornicksche Ward	0,06
Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef	>0,05
NSG Kranenburger Bruch	>0,05

Disclaimer

De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de projectinvoer en de aanvraag wordt getoetst door het bevoegd gezag. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS   versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Database   versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/uitleg>

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U kan dit document gebruiken voor de onderbouwing van depositie onder de drempelwaarde (0.05 mol/ha/j) in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, afhankelijk van de door u gekozen rekeninstellingen.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en stikstofdioxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt. Op basis van de gekozen rekeninstellingen zijn de resultaten op Natura 2000-gebieden, als wel voor overige natuurgebieden inzichtelijk gemaakt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator. Voor meer toelichting verwijzen we u naar de websites www.aerius.nl en pas.naturazoo.nl.

Berekening Beoogde situatie

- ▶ Kenmerken
- ▶ Emissie
- ▶ Depositie natuurgebieden
- ▶ Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Mts. De Groot	Roelvinklaan 4, 5764 PN De Rips

Activiteit

Omschrijving

Ontwikkeling Roelvinklaan 4 De Rips

Datum berekening	Rekenjaar
08 augustus 2016, 13:39	2016

Rekeninstellingen

Berekend met een straal van 10,0km rondom de bron(nen)

Totale emissie

	Situatie 1
--	------------

NOx 53,31 kg/j

NH₃ 1.478,00 kg/j

Depositie

Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
--------------	-----------

- -

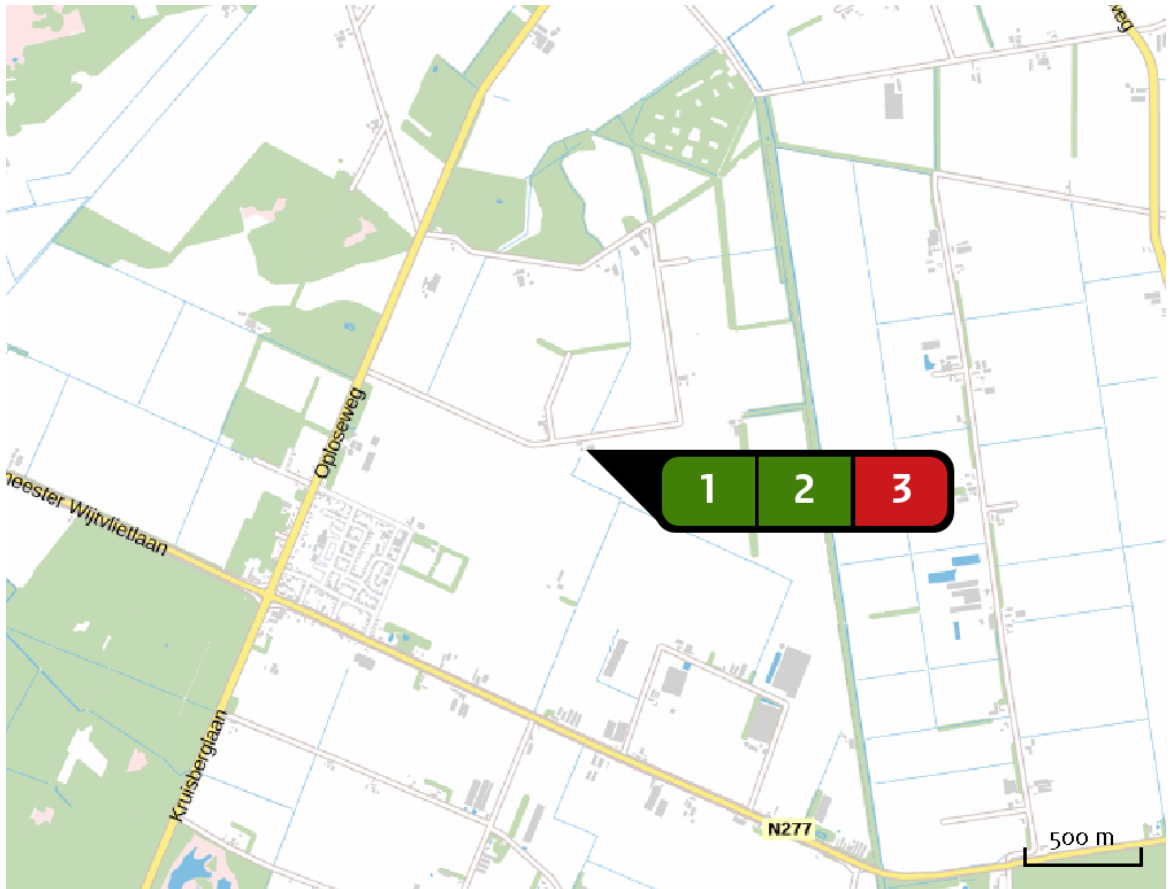
Situatie 1

-

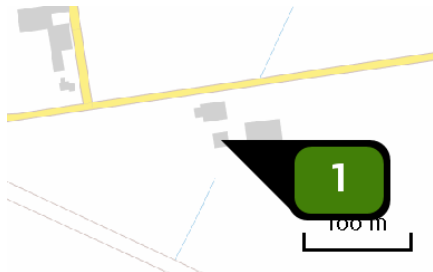
Toelichting

Beoogde situatie vogelrichtlijngebieden

Locatie
Beoogde situatie

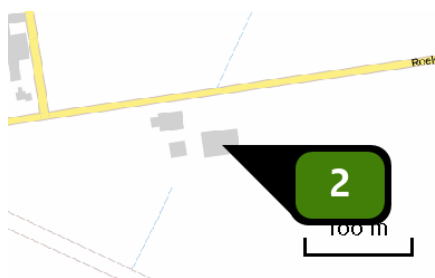

Emissie
(per bron)
Beoogde situatie

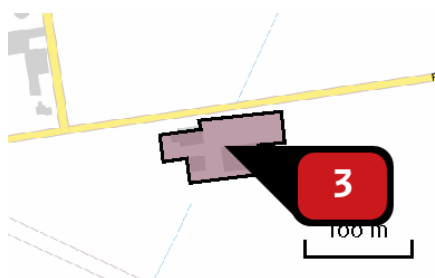
Naam **Stal 2**
 Locatie (X,Y) **185469, 396289**
 Uitstoothoogte **2,0 m**
 Warmteinhoud **0,000 MW**
 NH3 **308,00 kg/j**

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 3.100	overige huisvestingssystemen (Rundvee; vrouwelijk jongvee tot 2 jaar) (Overig)	70	NH3	4,400	308,00 kg/j

Naam **Stal 3**
 Locatie (X,Y) **185510, 396294**
 Uitstoothoogte **6,4 m**
 Warmteinhoud **0,000 MW**
 NH3 **1.170,00 kg/j**

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 1.100	overige huisvestingsystemen (Rundvee; melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar) (Overig)	90	NH3	13,000	1.170,00 kg/j

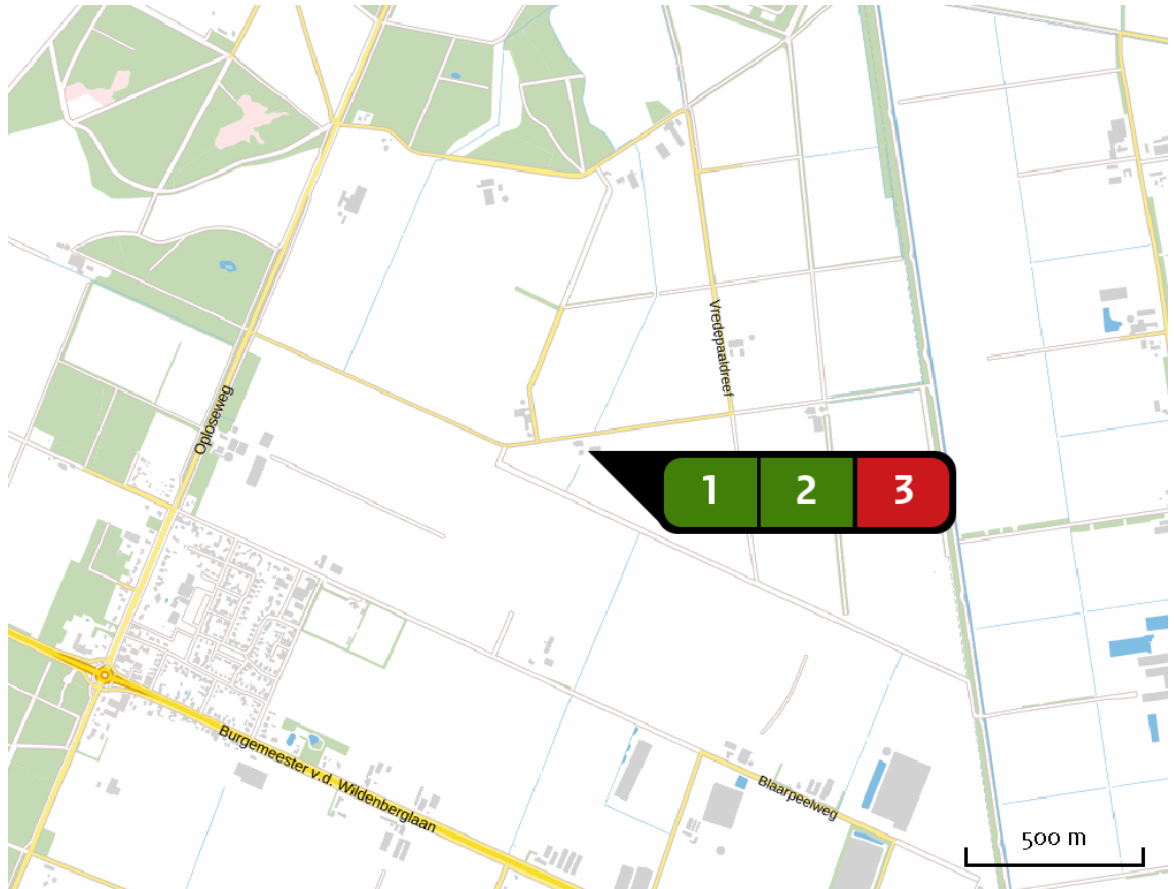

Naam **Verkeersbewegingen**
 Locatie (X,Y) **185494, 396306**
 NOx **53,31 kg/j**

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
STAGE II, 37 – 75 kW, bouwjaar 2004/01, Cat. G	Tractor bewegingen	3.000				NOx	53,31 kg/j

Depositie natuurgebieden

 Hoogste projectbijdrage

 Hoogste projectbijdrage per natuurgebied

- Habitatrictlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrictlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Rekenpunten

Label	Positie	Projectdepositie	Totale depositie	Afstand tot dichtstbijzijnde bron
a Deurnsche Peel & Mariapeel (6 km)	187321,390676	0,15	2.004,15	5.883 m
b Groote Peel (21 km)	184605,375462	0,02	1.701,82	20,8 km
c Sint Jansberg (21 km)	192234,416669	0,09	2.018,89	21,4 km
d Oeffelter Meent (18 km)	193042,413153	0,06	1.513,46	18,4 km
e Boschhuizerbergen (12 km)	197393,395855	0,18	2.321,18	11,9 km
f Maasduinen (15 km)	198401,404946	0,11	1.576,91	15,5 km
g Strabrechtse Heide & Beuven (20 km)	172524,381514	0,02	1.910,02	19,6 km
h De Bruuk (24 km)	194462,418744	0,04	1.560,04	24,1 km
i Zeldersche Driessen (20 km)	198554,411624	>0,05	2.140,65	20,1 km
j HEIDETERREINEN BERGEN (16 km)	200591,402609	0,10	2.193,50	16,3 km
k ROUWKUILEN (8 km)	191078,390261	0,12	3.141,32	8.186 m
l DOMMELBEEMDEN (22 km)	163057,397276	0,02	1.947,22	22,4 km

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Database versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>